

In Duitsland heerst een eufore, ‘paarse’ stemming. Eindelijk zonder Merkel!

Posted on 27 november 2021 by René Cuperus

Zoals hier eerder voorspeld, heeft Duitsland met zijn regeringsvorming Nederland inderdaad pijnlijk ingehaald. Wij: verkiezingen in maart, en in nog geen velden of wegen een kabinet te zien.

Zij: verkiezingen in september, en deze week de presentatie van het Coalitieakkoord en zeer waarschijnlijk op 7 december de beëdiging van de nieuwe Duitse regering onder leiding van bondskanselier Olaf Scholz. ‘*Die Ampel steht*’, zo sprak hij. De Verkeerslicht-coalitie van rood, groen en geel (SPD, Groenen en FDP) is gevormd.

Afgelopen woensdag was er de presentatie van het Duitse regeerakkoord. Die persconferentie werd overschaduwd door de coronacrisis die in Duitsland nu ook hard huishoudt, maar ondanks die gezondheidscrisis knalde de euforie van de nieuwe regeringsploeg af. Het was zelfs surrealistisch en wat klef, zoals de drie

coalitiepartijen elkaar stonden te complimenteren en te prijzen.

Moderner Duitsland

Ze hadden nog nooit zo fijn met anderen onderhandeld. Zo veel van elkaar geleerd. Niet tegen elkaar, maar met elkaar gesproken, en zo ging het maar door. Men had niet aan uitruil van programmapunten gedaan, maar elkaars standpunten complementair opgeschreven. Men had elkaar gevonden in liefde voor verandering en de enthousiaste omhelzing van een Moderner Duitsland.

Het was mij allemaal een tikkeltje te zoet, vals en onzakelijk, helemaal toen Christian Lindner, partijleider van de FDP, tegen zijn narcistische natuur in, omstandig kanselier-in-wording Olaf Scholz ging loven en bewieroken. Die zou nu al een geweldige bondskanselier zijn, nog voor die goed en wel begonnen is.

Waarop is al die euforie gebaseerd? Op torenhoge ambities. Want daarover ging het vooral bij die persconferentie. Afgaande op de retoriek, lijkt deze coalitie een politieke revolutie in Duitsland te willen ontketenen. Men sprak over *Aufbruch*, *Paradigmenwechsel*, *Neuanfang.* Alsof men Duitsland opnieuw wil uitvinden. Alle ballen op vooruitgang, verandering, modernisering. Alles in Duitsland op de schop, dat is de toonzetting, op de persconferentie en in het coalitieverdrag.

Men wenst luid en duidelijk afscheid te nemen van het conservatieve Duitsland, van de lange tijd door de christendemocratie gedomineerde 'Zwarte Republiek'. Alsof alle kwalen en imperfecties van Duitsland aan CDU en CSU zouden kleven. In die zin is er toch sprake van een paars-achtig sentiment in de Duitse politiek. Weg met de ooit almachtige christendemocratie. Weg met het oude Duitsland, leve de nieuwe politiek!

Digitaal Duitsland loopt achter

Lindner zei het bijna letterlijk: de jonge generaties hebben met name FDP en Groenen een mandaat voor de vernieuwing van Duitsland gegeven. Het achterlopen van Duitsland met digitalisering (Duitsland is het laatste fax-land van Europa); de verstikkende bureaucratie en hiërarchie; de vervuilende industrie: daaraan moet allemaal een eind worden gemaakt.

En dat is wat deze Ampel-coalitie wil belichamen en uitstralen. '*Mehr Fortschritt*

wagen‘ luidt niet voor niets de titel van het coalitieakkoord, ’meer vooruitgang uitproberen’, een knipoog naar de slogan van de legendarische oud-SPD kanselier Willy Brandt: ‘*mehr Demokratie wagen*‘. *Bündnis für Freiheit, Gerechtigkeit und Nachhaltigkeit*, is de ondertitel, en daarmee worden liberale FDP, sociaal-democratische SPD en duurzame Groenen allemaal gelijkwaardig bediend. We verenigen ons op ‘lust voor vernieuwing’, op het beëindigen van de status quo in Duitsland, zo hield men niet op te benadrukken.

Optimistische peptalk

De grote vraag is of deze toekomst-optimistische *consultancy*-taal wordt waargemaakt. Ja en nee. Een paar dagen na de presentatie van het coalitieakkoord was het alweer voorbij met de *over-the-top*-euforie. Het invullen van de ministersposten leidde bij de Groenen al direct tot een bloedige machtsstrijd tussen *realo’s* en de linkervleugel.

Het draait om de positie van de minister van Landbouw. Dat wordt nu Cem Ozdemir, een Groene toppoliticus uit de realo-school, ten koste van de links-langharige Anton Hofreiter, co-fractievoorzitter in de Bondsdag van de Groenen, die daarvoor eerder in beeld was. Bij de SPD wordt getwist over het impopulaire ambt van minister van Gezondheidszorg. Deze personele conflicten verzuren de enthousiaste start van de nieuwe Duitse regering, zoals de coronacrisis ook al een grauwsluier over de regeringsplannen legt.

Veel klimaattransitie

Dat is jammer, omdat het raadzaam is de plannen van deze Duitse coalitie uiterst serieus te bekijken. Vooral de vergaande plannen op het vlak van de klimaattransitie. Duitsland, het grootste Industrieland van Europa – met niet 1 Tata Steel, maar bij wijze van spreken 100 X Tata Steel -, is het ernst met het klimaatbeleid.

Dat blijkt ook uit het feit dat de machtige vereniging van Duitse industrieondernemers (BDI) zelf klimaatcongressen organiseert, en met vergaande voorstellen komt voor een nieuw energie-infrastructuurnetwerk in Duitsland, gebaseerd op hernieuwbare energie en waterstof-productie.

‘Ecologisch-sociaal’

Duitsland wil in 2045 als klimaatneutraal Industrieland economisch en technologisch in de wereldtop blijven meedoen en daarvoor alle mogelijke middelen inzetten. Mainstream Duitsland heeft inmiddels het door de Groenen geformuleerde toekomstbeeld overgenomen: de transformatie in een ‘ecologisch-sociale markteconomie’.

Voor de Nederlandse economie die zo sterk van Duitsland afhankelijk is, heeft deze ecologische kwantumsprong enorme gevolgen. Duitsland ontketent weinig minder dan een Groene Industriële Revolutie, de rest van de Europese en Nederlandse economie zal zich daarop moeten richten en de kansen daarvan benutten. Nederland moet slimmer en sneller meevaren met de grote trage Duitse tanker, die koers heeft gezet naar een klimaatneutrale economie.

Superminister Habeck

Veel zal afhangen van het grote groene politieke talent, Robert Habeck. Die wordt, naast vicekanselier, ook minister van het superministerie van Economie en Klimaatbescherming. Of de groteske ambities van de Duitse klimaattransitie waargemaakt kunnen worden, zal Habeck voor een belangrijk deel bepalen.

Naast grote doelstellingen op het terrein van klimaat en energie, zijn er ook vergaande plannen voor de digitalisering van Duitsland en voor de ontbureaucratisering van de Duitse manier van organiseren. Imponerend als al deze plannen, die het hart raken van het conservatieve Duitsland, zouden slagen.

Coalitie van de welvarenden

Maar er is wel een politiek-maatschappelijk risico, dat in het Duitse debat nog nauwelijks is opgemerkt. De omhelzing van bijna-revolutionaire verandering kan met een prijs komen. Deze coalitie mag dan een grote gun-factor hebben in de Duitse publieke opinie (zoals in peilingen zichtbaar wordt), goed beseft moet worden dat deze coalitie grote delen van Duitsland vermoedelijk niet vertegenwoordigd.

Wie wordt niet gerepresenteerd in deze coalitie? Dat zijn de niet-hoger opgeleiden, de lagere middenklasse, met name buiten de grote steden en in Oost-Duitsland. De

winnende partijen, FDP en Groenen, zijn vooral de partijen van de *urban professionals*, de beter bemiddelde, hoogopgeleiden uit de grote steden en studenten uit de jongere generaties. Daarnaast is er de SPD, die zijn traditionele achterban goeddeels is kwijtgeraakt sinds de hardvochtige sociale zekerheidshervormingen (*Agenda 2010*) van SPD-kanselier Gerhard Schröder.

Een koers die alles zet op verandering, vernieuwing en modernisering splijt de samenleving in mensen die verandering aankunnen en omarmen (burgers die over voldoende financieel, sociaal en cultureel kapitaal beschikken) en zij die niet opgewassen zijn tegen veranderingen. Of die het vertrouwen zijn kwijtgeraakt dat al die omwentelingen niet alleen ten goede komen aan de bovenkant van de samenleving, maar ook aan mensen 'zoals zij'.

Nog niet zo lang geleden hebben we gezien welke *backlash* permanente veranderingspolitiek ('*Yes, we can*', '*Embrace Change*') kan hebben. Obama en Hillary Clinton baarden Trump. De neoliberale Derde Weg baarde het rechts-populisme. Er is een groot risico op een politiek van ressentiment en rancune als houvast, fairness en zekerheid niet goed in acht worden genomen in tijden van grote onrust en turbulentie.

Asymmetrie met Frankrijk

Ik ben op dit punt niet helemaal gerust op de Duitse Stoplicht-coalitie, met eufore toekomstoptimistische hoogopgeleiden-partijen, en een sociaal-democratische SPD die er een zeer fragiele band met zijn (verdwenen) *Stammwähler* op nahoudt, inclusief de Duitse vakbeweging.

Verontrustend in dit opzicht is ook de asymmetrie met de grote vriend van Duitsland, Frankrijk. Daar vecht het politieke establishment voor zijn existentie in de aankomende presidentsverkiezingen. President Macron versus Le Pen en Zemmour. In die strijd om de ziel van Frankrijk kan zich even geen klimaattransitie veroorloven.

Ondertussen heerst er in Duitsland een eufore stemming vol van toekomstoptimisme, middenin een dood en verderf zaaiend coronacrisis. Cruciale vraag: zal de nieuwe Duitse Stoplicht-coalitie meer zijn dan een coalitie van moderniseringswinnaars alleen?

René Cuperus *bericht voor Wynia's Week over de vele veranderingen in Duitsland, ons belangrijkste buurland. Steunt u de onafhankelijke berichtgeving van Wynia's Week* ***ook in 2022****? Doneren kan* ***HIER****.* ***Hartelijk dank!***